

Prova lliure per a l'obtenció del títol de batxiller per a majors de 20 anys

Convocatòria 2024

Llengua Catalana i Literatura II

Parlem en llatí? Més aviat en poti-poti

Imaginem-nos per un moment que venim d'una cultura sense tradició escrita. O encara millor: d'una cultura amb una tradició escrita molt poc vinculada a la reproducció dels sons de la parla, com ara l'escriptura xinesa, la maia o la de l'antic Egipte. Podria ser que, si aquest fos el cas, d'aquesta manera que parlem, en comptes de dir-ne 'català' en diguéssim 'llatí'.

Sona estrany, certament. Ens sembla tan evident que el català és totalment diferent del llatí! Encara més. En general tenim la impressió que el català té uns límits ben clars, que podem distingir sense cap dificultat què és i què no és català. Però això és només una il·lusió construïda per la normativització i bàsicament fixada en l'escriptura.

Les llengües normativitzades compten amb autoritats competents que decideixen què és legítim i què no ho és. Les paraules, com les persones, passen a tenir passaport. Les paraules que han nascut a fora s'han d'esperar que els atorguin el permís de residència i la nacionalitat. Moltes no s'aclimaten i no es queden. Moltes altres sí, i al cap de poc ja ningú no se'n recorda quan van arribar ni d'on venien. Termes de llocs remots com *biquini*, que fa poc que va arribar però ja està ben acimatada. O com *préssec*, que és una immigrant persa que fa molt més temps que és aquí (ve del llatí *Persicum*, gentilici de Pèrsia manllevat del grec, que el va manllevar del persa antic).

Totes les llengües estan farcides de termes manlevats d'altres llengües. No hi ha llengua al món que no sigui una bona barreja. El manlleu és un dels recursos més importants que tenen les llengües per adaptar-se a nous temps i noves realitats.

Si diem que en unes altres circumstàncies podríem creure que encara parlem llatí és perquè, malgrat els nombrosíssims manlleus i les enormes transformacions gramaticals sofertes, és ben sabut que una part molt important del que diem té arrel llatina. El llatí, és clar, també tenia un bon grapat de manlleus d'una banda (molts, del grec), i moltes paraules heretades d'un ancestre, que ningú sap del cert com era però que –gràcies a la comparació entre moltes llengües que en venen i que sí que se sap com són– s'ha pogut reconstruir parcialment. És el famós indoeuropeu, o més ben dit, protoindoeuropeu: una llengua suposadament parlada cap a sis mil anys enrere en algun lloc entre el mar Negre i el mar Caspi. Del protoindoeuropeu creiem saber-ne una bona colla d'arrels (per bé que, cal recordar-ho, es tracta d'una reconstrucció a partir de llengües molt posteriors i mai no es podrà saber del cert si realment algú va dir mai aquestes paraules). Termes de parentiu com **bhrater-* ('germà') o **pāter-* ('pare')...

De tot plegat, dues idees:

Repetim la primera: no hi ha llengua que no sigui un poti-poti, i el manlleu és tan o més natural i tan o més freqüent que la continuïtat. I a vegades el que sembla de tota la vida és manllevat i al contrari.

La segona: que les llengües no són més o menys antigues. El que és més o menys antic són els noms de les llengües, que ho són perquè es corresponen amb la consciència dels parlants. Podem dir que el basc té més de sis mil anys, o que el xinès també es compta per mil·lennis. Però de fet si els parlants d'avui poguessin sentir un avantpassat tan remot, no l'entendrien pas més que nosaltres a un pastor indoeuropeu.

Això no vol pas dir que les etiquetes que posem a les llengües no siguin importants, o no tinguin res a veure amb la realitat. De fet, en són molt, d'importants. Hi ha gent que diu que parlem per comunicar-nos. És com dir que mengem per alimentar-nos o que ens vestim per no passar fred. No és cap mentida, és pitjor, és una mitja veritat que desenfoca i distorsiona completament el fenomen. Si inventessin una pastilla amb tots els nutrients necessaris d'una dieta equilibrada i només s'hagués de prendre quan et lleves, a moltíssima gent li semblaria que la vida ha perdut molta gràcia.

Amb la llengua igual. La llengua és un tret d'identitat, un element clau de socialització, un recurs estètic... Parlem per crear, mantenir o trencar vincles, per reconèixer-nos i reconèixer altres persones, per divertir-nos, per fer mal... Parlem fins i tot perquè no ens entenguin, a vegades. La llengua és també –com ho sabem!– una arma política. Que el govern xinès estableixi que el que es parla tradicionalment a Xangai o a Hong Kong són dialectes del xinès –o que és una llengua mil·lenària– no és pas gens innocent. Tant se val que a Pequín no els entengui ningú.

Pere Comellas (Grup GELA)

1. Digues el tema del text i justifica'l (Màxim 3 línies) (1 punt)
2. Feu un resum del text (1 punt)
3. Digues què volen dir les expressions subratllades (1 punt)
4. «La llengua és un tret d'identitat, un element clau de socialització, un recurs estètic...» Estàs d'acord amb aquesta afirmació? Raona la teva resposta amb arguments. (Mínim 150 paraules) (2 punts)
5. Quina importància té el llatí en la història de la llengua catalana? (1 punt)
6. Tria una d'aquestes dues opcions: (2 punts)
 - a. La variació lingüística.
 - b. Llengües minoritàries i llengües minoritzades.
7. Tria una d'aquestes dues opcions: (2 punts)
 - a. La literatura de la Renaixença.
 - b. La literatura de postguerra: la narrativa de Mercè Rodoreda.